

СТАНИСЛАВ СТАНКОВИЋ

АРЕАЛ ЗАПЛАЊСКОГА ГОВОРА НА ВЛАСОТИНАЧКОМЕ ЗЕМЉИШТУ

Айстѝрактѝ. На основу пружања главних власотиначких призренско-тимочких дискриминаната: изофона, изотона, изоморфа и изолекса одређене су границе за-плањскога поддијалекта у власотиначкоме крају. Сноп дистинктивних заплањских изоглоса показао је и према лужничкоме, и према јужноморавскоме говору измењене границе овдашње заплањске арее у односу на лингвгеографску слику која се до сада сретала у дијалектолошкој литератури.

Кључне речи. Власотиначки крај, призренско-тимочки говори, лужнички говор, заплањски говор, јужноморавски говор, дистинктивне особине, изоглосе, границе, прецизирање, дијалектолошка литература, А. Белић.¹

О географији и становништву власотиначкога краја. У југоисточној Србији на подручју средњег и доњег слива реке Власине простире се власотиначки крај. Ова србијска област има две природне целине: горњи или источни део, који обухвата њене брдско-планинске пределе; и доњи или западни део, који је смештен на источној страни Лесковачко-власотиначке котлине, на западним падинама Крушевице и северозападним огранцима Острозуба. У новије време у Србији се под одредницом власотиначки крај подразумева подручје данашње општине Власотинце, а не територија некадашњег власотиначког среза, која је била знатно шира и обухватала је више горњозаплањских насеља, део Лужнице, Црну Траву, Грделицу и

---

¹ Овај допуњени и знатно прекомпоновани сумарни приказ простирања заплањскога говора на власотиначкоме земљишту своје извориште има у тексту одбрањенога магистарског рада *Границе за-плањскога говора у власотиначком крају* (Филолошки факултет, Београд 2001, 1–141); а настао је као резултат рада на пројекту *Дијалектолошка исцртавања српског језичког простора* (ЕДБ 148001), који у целини финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

јоште покоја јужноморавска села. Данас се северни власотиначки предели наслањају на Заплање; источни на Лужницу; јужни на Црну Траву и Власину, Предејане и Грделицу; а западни на лесковачки крај (Костић 1953: 119–129; 1954: 33–47).

У средњем сливу Власине смештена су села: Преданча, Козило, Јаворје, Златићево, Горњи Дејан, Рајчево, Крстићево, Јаковљево, Долња Гаре, Тегошница, Страњево, Добровиш, Чуово, Јездине, Горњи Ора, Лукачево, Пржожне, Алесине, Свође, Борин Дол, Завидинце, Горњи Присјан, Долњи Присјан, Комарица, Рамна Дубрава. У доњем сливу Власине леже насеља: Стајковце, Конопница, Рајно Поље, Скрапеж, Шишава, Долња Ломница, Горња Ломница, Црнаато, Црна Бара, Средор, Гуњетина, Липовица, Било, Долњи Дејан, Крушевица, Бољаре, Манастириште, Манкићево, Рамни Дел, Рамна Гора, Горња Лопушња, Стрешковац, Острц, Долња Лопушња, Самарница, Брезовица, Јастребац, Градиште, Дадинце, Козаре, Кукавица, Орашје, Ладовица, Прилепац, Гложане, Батуловце (в. и Трифуноски 1975: 3).²

Насеља у брдско-планинском делу власотиначкога краја су разбијенога типа, заузимају велику површину и имају више махала. Најкарактеристичнија села овога типа су Добровиш, Јаковљево, Свође, Горњи Дејан и Крушевица. У Морави и на источним ободима Лесковачко-власотиначке котлине села су ушорена и густо су насељена. Покоја, за разлику од многих данас испражњених власотиначких планинских села, имају и преко хиљаду становника. Такве насеобине су Стајковце, Гложане, Прилепац, Батуловце, Конопница и Шишава.

Онде где Власина из брдско-планинских тескоба избија у Лесковачко-власотиначку котлину налази се варош Власотинце — у прошлости среско, а данас општинско средиште. У поређењу са оближњим градовима Власотинце има пријатније поднебље — жупске климатске особености (Костић 1953: 122). У XIX и у првој половини XX столећа Власотинце је израсло у урбану варош и било је значајан привредни, административни и културно-просветни центар југоисточне Србије. У Краљевини Србији и округу нишком Власотинце је поред трговачко-занатске имало и важну управну, просветну и комуникацијску улогу. У Власотинцу је 1879. године било 519 домова и 2.626 становника. Тада се власотиначки срез састојао из једне вароши и педесет и једнога села, имао је 4.150 домова и 27.763 житеља (Милићевић 1884: 115).

О пореклу становништва власотиначке области нема довољно потврђених научних података. Вероватно су се и овде, као и на ширем подручју Балкана, како стоји у српској историографији, најзначајније етничке промене десиле у почетку и крајем средњег века. Започеле су досељавањем Словена, нарочито крајем VI столећа, и завршиле су се најездом Турака у XIV веку (Цвијић 1987: 107). Кроз столећа су у овом делу Србије доминантне биле вардарско-јужноморавска, шопска (знепољска и власинска) и косовска миграциона струја. У етнографским и историјским списима јоште се спомињу и неколике староседелачке и динарске групације.³ Данас, у првој деценији XXI века, на територији општине Власотинце живи близу 34.000 становника.

² Говор насеља у горњем сливу и оних на самоме изворишту реке Власине описан је у монографији *Говор Црне Траве и Власине* (Вукадиновић 1996: 1–315).

³ О пореклу становништва и насељима у власотиначком крају говоре: Ј. Цвијић (1987: 131–132; в. и карту: *Порекло становништва северне Србије*, између стр. 160 и 161); В. Николић-Стојанчевић,

Према попису из 1953. године у власотиначкоме крају живело је 35.355, а према попису из 1961. године 35.625 становника. Тих година је на територији данашње власотиначке општине било 83% сеоскога и 17% градскога становништва. Међутим, после стихијних економских миграција у последње три деценије XX века многа насеља у брдско-планинском делу бившега власотиначког среза остала су готово празна, а број градскога живља увећан је три пута. У Власотинцу данас живи око 17.000 становника, па је бројчани однос сеоскога и градскога становништва на територији општине Власотинце изједначен.⁴

О призренско-тимочким говорима и овоме истраживању. Двема скупинама одлика, извесним бројем архаизама и низом иновација које не карактеришу остале српске дијалекте, призренско-тимочки говори заузимају најосбеније место у кругу српских дијалекатских система (Ивић 1985: 110). По својој генези и структуралним цртама они су од великога интереса за историју српскога језика, балканологију и упоредну словенску лингвистику. Међутим, данас се на овом дијалекатском подручју врши убрзано разграђивање локалних идиома. У најразличитијим социјалним условима, под непосредним утицајем ванјезичких фактора, у говору добране већине призренско-тимочкога становништва, као и у многим другим српским говорима, специфичне дијалекатске особине потпуно нестају.⁵

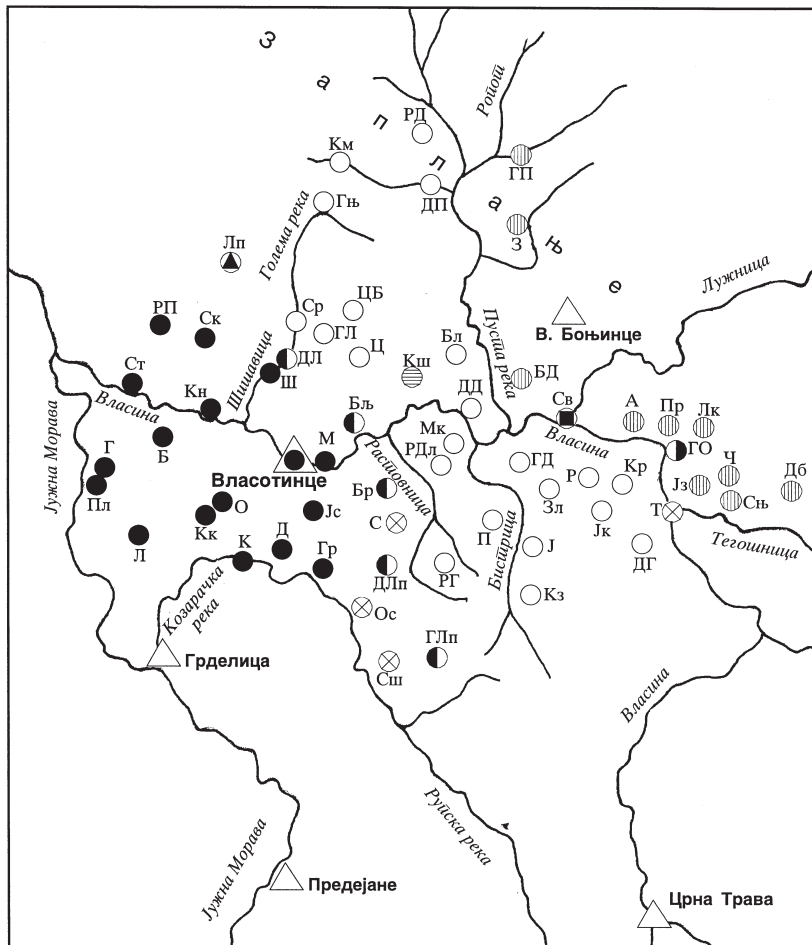
Све говоре источне и јужне Србије српски лингвиста А. Белић сврстао је у три групе: тимочко-лужнички, сврљишко-заплањски и призренско-јужноморавски говор (Белић 1905: XXXIX–LXIX). Источне делове ове дијалекатске зоне захвата појас тимочко-лужничкога говора, на њеној западној и југозападној страни лежи призренско-јужноморавско говорно подручје, а на веома узаном и издуженом простору између ова два поддијалекатска комплекса пружа се сврљишко-заплањски говорни тип. На власотиначкоме терену сучељавају се пак сва три речена призренско-тимочка поддијалекта (в. карту 1 и 2).

Говори власотиначкога подручја доживели су да буду (делом) подвргнути правим дијалектолошким испитивањима јоште у почетку организованог рада на проучавању српских дијалеката. Први и истински приносици познавању дијалекатске стварности на власотиначкоме тлу били су О. Брох и А. Белић. Њихова обавештења о карактеру и границама говорних типова на просторима југоисточне Србије јамачно су показала да унутрашњој диференцијацији призренско-тимочких поддијалеката на власотиначкоме земљишту треба посветити специјална истраживања (Broch 1903; Белић 1905). То су потврдили и резултати потоњих истраживања

одн. В. Стојанчевић (1967: 25, 28, 30–31, 33–37; 1984: 251–304; 1987: 85–96); Ј. Ф. Трифуноски (1975: 3–27); и др.

⁴ У навођењу броја становника користио сам се подацима Завода за статистику Републике Србије у Београду.

⁵ О повлачењу изразитих призренско-тимочких дијалекатских црта под утицајем ванјезичких фактора (школе, медија јавне комуникације и сл.), као и о занимљивоме међудиономском контакту и процесима језичке интеграције у граду Власотинцу в. Станковић 1997: 167–177.

Карта 1**Простирање ПТГ на власотиначком земљишту према А. Белићу**

- ⊖ – ЛГ
- – ЗГ
- – ЈГ
- ◐ – на граници ЛГ и ЗГ
- ◑ – на граници ЗГ и ЈГ
- ◓ – на Белићевој карти ЛГ, а у Белићевом регистру пунктова ЗГ
- ◔ – на Белићевој карти ЗГ, а у Белићевом регистру пунктова ЈГ
- ▲ – на Белићевој карти ЈГ, а у Белићевом регистру пунктова ЗГ
- ⊗ – неодређена припадност

власотиначкога дијалекатског просторја. Они су се у последњим годинама XX столећа појавили из пера С. Станковића (Станковић 1994; 1997).

Дијалекатска грађа за лингвогеографску слику власотиначкога краја углавном је прикупљена од 1992. до 1998. године у шездесет два власотиначка насеља снимањем на магнетофонске траке и попуњавањем упитника. Информатори су биле особе оба пола, старије од шездесет година, које су добро репрезентовале власотиначке призренско-тимочке дијалекатске типове. Најчешћи саговорници биле су старије жене, рођене у месту истраживања, нешколоване или мало школоване. Мушкарци са овога подручја углавном нису типични носиоци призренско-тимочких говора јер од ране младости одлазе у печалбу у готово све крајеве Србије, као и у српске области ван србијских државних граница. И у овоме истраживању показало се да представници средње и нарочито млађе популације све мање чувају особене локалне језичке црте. Међутим, готово сви информатори су са великом тачношћу указивали на дистинктивне језичке црте између локалних идиома а на терену су готово редовно исцртавали прецизне изоглотске линије.

Ареал заплањских дијалекатских црта на власотиначком земљишту. На основу пружања главних власотиначких призренско-тимочких дискриминаната: изофона, изотона, изоморфа и изолекса одређене су границе заплањскога поддијалекта у власотиначком крају. Сноп дистинктивних заплањских изоглоса показао је и према лужничкоме, и према јужноморавском говору измењене границе овдашње заплањске арее у односу на лингвогеографску слику која се до сада сретала у дијалектолошкој литератури.

Као магистралне диференцијалне црте заплањскога у поређењу са лужничким говорним типом на власотиначком терену узете су следеће дијалекатске особине: у заплањском говору се на месту сугласника *ћ* и *ђ* не јављају африкате *ч* и *џ* (*ноћу* *те* рамо; а *ћерка* рече; *веће*; спреми *грађу*); не умекшавају се велари *к* и *г* испред вокала *е* и *и* (*ћравке*; *ноге* ме служе; *ракија*; па *ги* па пуштамо) и не палатализује се консонант *к* иза *ј*, *љ* и *њ* (и *мајка* угаси; *желења*; *грањка*); нема постпозитивне употребе демонстративних заменица; одсуствују или се факултативно употребљавају лексема *ћерашка* и *окам*. Најважније дистинктивне црте заплањскога идиома у поређењу са јужноморавским говором на власотиначком земљишту су: појава *љ* < *л* и изостајање *лу* < *л* (*Дљгъчки* рид; узне *слѣбу*); десилабизација вокалнога *р* (*умрл*, *умрѣл*); неизмењено финално *л* у облику јд. м. р. раднога глаголског придева (*бил* е *тата*; *шиѣл* у школу); нејотоване *-јд-* у облицима глагола сложених од старога *ићи* (*наиде* ли га; *кѣт* па он *јоиде*); акценат 1. и 2. л. мн. презента глагола типа *ћуиѣм*, *ћирѣм* (па *излеѣмѣ* на два; да *јоседиѣ* неки *дѣн*); акценат 2. л. јд. и 2. л. мн. императива од глагола типа *кажем*, *јазим* (*кажи* бабе; *јазѣте* преко долину); доследна употреба заменичкога облика *њу* (има ли за *њу*; па *њу* дочува); појава облика старога императива од атематских глагола (*ви* сте огладнѣли, *јѣћѣте*; *вић*, туде по подрум); као и потврде наставка *-ѣте* у 2. л. мн. императива (*гасѣте* *ви*; *носѣте* тој мојму Тикомиру доле); значајна диференцијална црта је и употреба лексема *мајѣи*, *мајѣер*, *бѣшија*, *градина* и *врѣвим*.

мер, не јавља маркантна лужничка црта палатализовања велара *к* и *г* испред вокала *е* и *и*. На граници лужничкога и заплањскога идиома налазе се Алексине, Горњи Ора и Свође, те село Завидинце које лежи на левој обали Пусте реке у „лужничком Заплању“⁶, и у њиховоме говору не умекшавају се велари *к* и *г* испред вокала *е* и *и*, нити се пак палатализује консонант *к* иза *ј*, *љ* и *њ*. У Свођу и Завидинцу нема доследне замене *ћ* и *ђ* африкатама *ч* и *џ*. Постпозитивна употреба демонстративних заменица у Алексиноу и Свођу је спорадична (в. карту 2).

Заплањскоме говору припадају села источно од реке Растовнице и линије Крушевица — Црнатово — Горња Ломница — Средор — Гуњетина. Говор пет наведених пунктова чини прелазни идиом између заплањскога и јужноморавскога говора. У њему је, на пример, присутно јужноморавско *лу < л*; ова изоглотска линија зна и за десилабизацију вокалнога *р*, за фонетске ликове *улёгнем*, *слёгнем*, за наставак *-ише* у 2. л. мн. императива; овоме идиому су непознати (сређу се једино у Крушевици) облици старога императива од атематских глагола. Према томе, заплањске насеобине су: Било, Борин Дол, Горњи Дејан, Долњи Дејан, Долњи Присјан, Долња Гарре, Златићево, Јаворје, Јаковљево, Козило, Комарица, Крстићево, Преданча, Рајћево, Рамна Дубрава⁷ и Тегошница. Заплањскоме призренско-тимочком идиому припадају и говори села Страћево и Горњи Присјан који се пак налазе у контакту са лужничким поддијалектом. Прво лежи на десној обали Власине и зна за постпозитивну употребу демонстративних заменица; друго је смештено у Горњем Заплању и у њему се среће паралелна и учестала употреба африката *ч* и *џ* на месту сугласника *ћ* и *ђ* — што је уједно и главна диференцијална црта између говора два суседна горњозаплањска Присјана. Заплањски је и говор Манкићева, Рамнога Дела и Црне Баре, у којему се редовно сређу и неколике јужноморавске појаве: десилабизација вокалнога *р*, облици *улёгнем*, *слёгнем* без алтернације *г* → *з* и акценатски дублетни лик у 2. л. јд. и 2. л. мн. императива од глагола типа *ка́жем*, *и́азим* (в. карту 2).

Под појачаним утицајем заплањскога говора на јужноморавскоме терену налази се говор Липовице у северозападним деловима власотиначкога краја. У њему се јавља финално *л* у радном глаголском придеву м. р. у једнини; *-јд-* у композитима од глагола *ићи*; старе групе *џл* и *дл* код глагола *и́аднем*, *се́днем* и *сре́ишем*; стари датив једнине *-е < -ѣ* код именица типа *сесѝра́*, *комиѝја*; и множински наставак *-ија* код именица ср. р. са проширеном основом. Јужноморавскоме говорном типу на власотиначкоме земљишту припадају села Батуловце, Бољаре, Брезовица, Гложане, Горња Лопушња, Градиште, Дадинце, Долња Ломница, Долња Лопушња, Јастребац, Козаре, Кукавица, Ладовица, Манастириште, Орашје, Острц, Прилепац, Рајно Поље, Рамна Гора, Самарница, Скрапеж, Стајковце, Стрешковац, Шишава и варош Власотинце (в. карту 2).

⁶ Говор села Завидинца обухваћен је дијалектолошким описом говора Лужнице (Ћирић 1983: 7–190).

⁷ Говор села Рамна Дубрава обухваћен је дијалектолошким описом говора Заплања (Марковић 2000: 7–307).

У Власотинцу — као резултат споменутих стихијних економских миграција у последњим деценијама XX века — у овоме тренутку егзистирају сва три призренско-тимочка говорна типа. У источним и североисточним деловима града окренутих према Заплању, Лужници и Црној Трави, на десној обали Власине, претежно су настањени носиоци заплањскога и, у нешто мањем броју, лужничкога говора; у централним деловима вароши живе Власотинчани старинци, представници јужноморавскога говора и урбане традиције; периферне северозападне крајеве ове зоне насељавају Цигани који се јужноморавским идиомом (са одређеним варијацијама или елементима стандардне српске језичке норме) користе у широј власотиначкој или српској средини. У западним и југозападним деловима Власотинца углавном су се настанали досељеници из Мораве и оближњих брдских насеља — носиоци јужноморавскога говора. Све речене власотиначке градске говорне зоне су мешовите: у свакој од њих, у мањем или већем постотку, срећу се и лужнички и заплањски и јужноморавски говорни тип (Станковић 1997: 171–175).

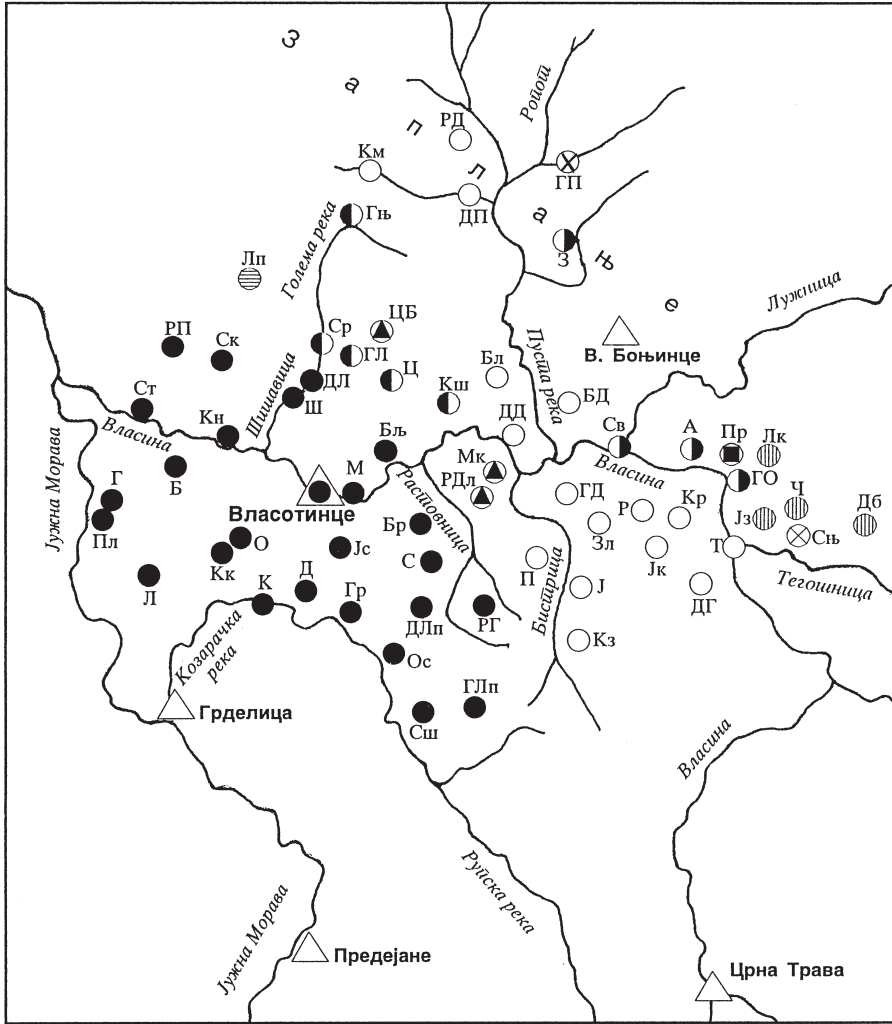
Закључни осврт. У овоме су истраживању прецизиране и на сводној карти су приказане измењене Белићеве поддијалекатске границе призренско-тимочких говора у овоме делу југоисточне Србије. Прикупљена дијалекатска грађа показала је да источна граница заплањскога говора на власотиначком земљишту — истовремено бивајући западна граница лужничкога говора — на југу ове територије полази од ушћа Тегошнице у Власину, обухвата села Тегошницу и Страњево и десном обалом Власине иде од Горњега Ора преко Алексина до Свођа, а затим завија право на север остављајући на западној страни Борин Дол; одатле иде левом обалом Пусте реке и између Завидинца и два Присјана избија у Горње Заплање. Западна граница заплањскога идиома — која је истовремено источна граница јужноморавскога говора — креће од изворишта реке Бистрице на југу, па се реком Растовницом, источно од села Рамна Гора, веома оштро спушта у долину Власине, одакле на север иде линијом Крушевица — Црнатово — Горња Ломница — Средор — Гуњетина и западно од насеља Комарица излази у Горње Заплање (исп. карту 1 и 2).

Дакле, резултати овога истраживања су западну границу лужничкога, источну и западну границу заплањскога, као и источну Белићеву границу јужноморавскога поддијалекта на власотиначком земљишту померили према истоку. Тако села Страњево, Борин Дол и Горњи Присјан нису лужничке, већ су заплањске насеобине. Завидинце и Алексине (код А. Белића села лужничкога говорнога типа) налазе се на граници лужничкога и заплањскога говора. Насеље Рамна Гора лежи на подручју јужноморавскога, а не на тлу заплањскога идиома. Места Црнатово, Горња Ломница, Средор и Гуњетина не припадају заплањском говорном типу, већ су смештена на граници заплањскога и јужноморавскога поддијалекта. Горња и Долња Лопушња, Брезовица, Бољаре и Долња Ломница су јужноморавске, а не као код А. Белића — граничне заплањско-јужноморавске насеобине (исп. карту 1 и 2).

Карта 2

Простирање ПТГ у власотиначком крају према најновијим истраживањима

⊖	– ЛГ	▲	– ЗГ под утицајем ЈГ
◐	– ЛГ под утицајем ЗГ	◑	– на граници ЗГ и ЈГ
◒	– на граници ЛГ и ЗГ	⊖	– ЈГ под утицајем ЗГ
○	– ЗГ	●	– ЈГ
⊗	– ЗГ под утицајем ЛГ		

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 1905: Александар Белић, *Дијалекти источне и јужне Србије*, СДЗб I, Београд, I–CXII + 1–715 (две карте).
- Broch 1903: Olaf Broch, *Die Dialekte des südlichsten Serbiens*, Schriften der Balkancommission, Linguistische Abtheilung I, Südslavische Dialektstudien III, Wien, 342 ступца + карта.
- Вукадиновић 1996: Вилотије Вукадиновић, *Говор Црне Траве и Власине*, СДЗб XLII, Београд, 1–315.
- Ивић 1985: Павле Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика (Увод у штокавско наречје)*, Друго издање, Матица српска, Нови Сад, 1–215 + карта.
- Костић 1953: Михајло М. Костић, *Власојинце (антиројгеографска проучавања)*, ГлСГД XXXIII/2, Београд, 119–129.
- Костић 1954: Михајло М. Костић, *Привредно-географске њриликe и гравитационе сфере Власојинца*, ГлСГД XXXIV/1, Београд, 33–47.
- Марковић 2000: Јордана Марковић, *Говор Зайлања*, СДЗб XLVII, Београд, 7–307.
- Милићевић 1884: М[илан] Ђ. Милићевић, *Краљевина Србија (нови крајеви)*, Београд, I–XXXVIII + две непaг. стр. + 1–485 + карта.
- Николић-Стојанчевић 1967: Др Видосава Николић-Стојанчевић, *Етничке карактеристике лесковачког краја у време ослобођења од Турака 1877/78. године*, ЛЗб VII, Лесковац, 25–37.
- Станковић 1994: Станислав Станковић, *Треће лице множине ѡрезенћа у говору власојинског краја*, у: *Говори призренско-тимочке области и суседних дијалеката (Зборник радова са научног скупа, Нишка Бања, јуна 1992)*, Филозофски факултет у Нишу–Институт за српски језик САНУ–Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Ниш, 307–315 + карта.
- Станковић 1997: Станислав Станковић, *Градски власојиначки говор(и) — социолингвистички процеси (Општи карактеристике)*, у: *О српским народним говорима (Научни скуп, Деспотовац, 21–22. 8. 1996)*, Дани српскога духовног преображења IV, Деспотовац, 167–177 + две карте.
- Стојанчевић 1984: Др Видосава Стојанчевић, *Власојинце ѡсле ослобођења од Турака (1878–1890), Етно-демографске, социјално-економске и културне карактеристике*, ЛЗб XXIV, Лесковац, 251–304.
- Стојанчевић 1987: Др Видосава Стојанчевић, *Етнологишки ѡроблеми проучавања лимитрофних области у залеђу Лесковачке Мораве (Власина и Лужница)*, ЛЗб XXVII, Лесковац, 85–98.
- Трифуноски 1975: Јован Ф. Трифуноски, *Села и стјановништво у доњем сливу Власине, Други (ѡсебни) део*, у: ЛЗб XIV, Лесковац 1974 — *Додајак*, Лесковац, 1–31.
- Ђирић 1983: Љубисав Ђирић, *Говор Лужнице*, СДЗб XXIX, Београд, 7–190.
- Џвијић 1987: Јован Џвијић, *Балканско ѡлоустврво*, Сабрана дела 2, САНУ–Књижевне новине–Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 5–550.

СКРАЋЕНИЦЕ

Дијалекатски ѡијови. ПТГ — призренско-тимочки говори, ЛГ — лужнички говор, ЗГ — заплањски говор, ЈГ — јужноморавски говор.

Имена насеља. А — Алексине, Б — Батуловце, Бл — Било, Бљ — Бољаре, БД — Борин Дол, Бр — Брезовица, Г — Гложане, ГЛ — Горња Ломница, ГЛп — Горња Лопушња, ГД — Горњи Дејан, ГО — Горњи Ора, ГП — Горњи Присјан, Гр — Градиште, Гњ — Гуњетина, Д — Дадинце, Дб — Добровиш, ДЛ — Долња Ломница, ДЛп — Долња Лопушња, ДД — Долњи Дејан, ДП — Долњи Присјан, ДГ — Долњо Гаре, З — Завидинце, Зл — Златићево, Ј — Јаворје, Јк — Јаковљево, Јс — Јастребац, Јз — Јездине, К — Козаре, Кз — Козило, Км — Комарица, Кн — Конопница, Кр — Крстићево, Кш — Крушевица, Кк — Кукавица, Л — Ладовица, Лп — Липовица, Лк — Лукачево, М — Манастириште, Мк — Манкићево, О — Орашје, Ос — Острц, П — Преданча, Пр — Пржојне, Пл — Прилепац, Р — Рајћево, РП — Рајно Поље, РД — Рамна Дубрава, РГ — Рамна Гора, РДл — Рамни Дел, С — Самарница, Св — Свође, Ск — Скрапеж, Ср — Средор, Ст — Стајковце, Сњ — Страњево, Сш — Стрешковац, Т — Тегошница, Ч — Чуово, ЦБ — Црна Бара, Ц — Црнатово, Ш — Шишава.

Публикације и остале скраћенице. ГлСГД — Гласник Српског географског друштва, ЛЗб — Лесковачки зборник, СДЗб — Српски дијалектолошки зборник; САНУ — Српска академија наука и уметности.

STANISLAV STANKOVIĆ

L' AIRE DU PARLER DE ZAPLANJE SUR LE TERRAIN DE VLASOTINCE

R é s u m é

La région de Vlasotince s'étend sur le territoire des bassins central et inférieur de la rivière Vlasina au Sud-Est de la Serbie. Les contrées nord de Vlasotince côtoient le Zaplanje; celles de l'Est s'étendent jusqu'à la Lužnica; celles du Sud côtoient la région de Crna Trava et la région de Vlasina, ainsi que celle de Predejane et celle de Grdelica; tandis que les contrées ouest donnent sur la région de Leskovac. Sur le territoire de Vlasotince se rencontrent tous les trois parlers de Prizren et du Timok: le parler de Lužnica, le parler de Zaplanje et le parler sud-moravien. Les premières recherches du parler de la région de Vlasotince (O. Broch 1903; A. Belić 1905) ont définitivement démontré qu'il faudrait consacrer des recherches particulières à une différenciation intérieure des sous-dialectes de Prizren et du

Timok sur le terrain de Vlasotince. C'est ce qu'ont aussi indiqué les résultats des recherches ultérieures de l'espace dialectal de Vlasotince (S. Stanković 1994; 1997).

Dans la présente recherche, les frontières sous-dialectales, définies par Belić, des parlers de Prizren et du Timok dans la partie de Vlasotince de la Serbie du Sud-Est sont précisées et présentées avec des modifications sur la carte linguistique réduite. Les matériaux dialectaux rassemblés ont aidé à déterminer la frontière est du parler de Zaplanje sur le terrain de Vlasotince — qui est en même temps la frontière ouest du parler de Lužnica — à partir de l'embouchure de la rivière Tegošnica dans la rivière Vlasina, et englobant les villages Tegošnica et Stranjevo. Cette frontière longe la rive droite de Vlasina, elle passe par le village Gornji Ora et le village Aleksine jusqu'au village Svođe, et ensuite elle se détourne en direction du Nord en laissant le village Borin Dol sur la côte ouest; de là elle continue à longer la rive gauche de Pusta reka et elle surgit, entre le village Zavidince d'un côté et deux villages nommés Prisjan de l'autre, dans le village Gornje Zaplanje. La frontière ouest de l'idiome de Zaplanje — représentant à la fois la frontière est du parler sud-moravien — part de la source de la rivière Bistrica au Sud, puis longeant la rivière Rastovnica, à l'Est du village Ramna Gora, cette frontière descend brusquement dans la vallée de Vlasina, d'où elle se dirige vers le Nord en suivant la ligne Kruševica — Crnatovo — Gornja Lomnica — Sredor — Gunjetina et elle débouche à Gornje Zaplanje, à l'Ouest de l'agglomération Komarica.

Mots clés. Région de Vlasotince, parlers de Prizren et du Timok, parler de Lužnica, parler de Zaplanje, parler sud-moravien, traits distinctifs, isoglosses, frontières, préciser, bibliographie dialectologique, Aleksandar Belić.